Tedirginlik yaratan Salmonella bakterisi nedir?

Çikolata üreticisi Ferrero markasının Belçika'daki fabrikasında ortaya çıkan Salmonella bakterisi, Avrupa'da büyük tartışmalara neden oldu. Dr. Burçak Gürbüz, Salmonella hakkında merak edilen soruları Aydınlık Avrupa için yanıtladı

NİDA İŞBAŞ

İTALYA merkezli şekerleme ve çikolata üreticisi Ferrero, geçen aralık ayından bu yana Salmonella enfeksiyonuyla gündemde. Firma, Belçika'nın Arlon şehrindeki fabrikasında rutin kontroller sırasında, hammadde içeren bir tank filtresinde Salmonella bakterisine rastlandığını açıklaması üzerine, Belçika Gıda ve Tüketici Ürün Güvenliği Kurumu (FAVV) fabrikayı geçici olarak kapattı.

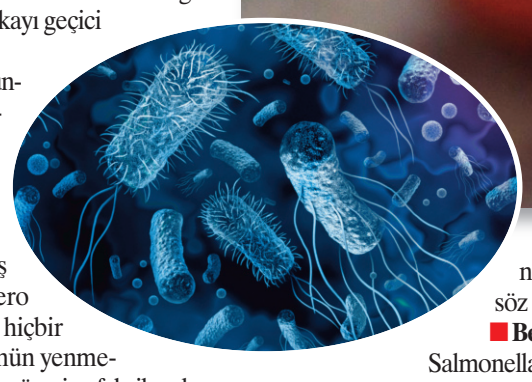

Daha önce belirli ürünlerin toplatılmasını isteyen Hollanda Gıda ve Tüketici Ürün Güvenliği Kurumu (NVWA) ve Belçika'daki eşdeğer kuruluş FAVV, Arlon'daki Ferrero fabrikasında üretilen hiçbir Kinder çikolata ürününün yenmemesini tavsiye etti. Bunun üzerine fabrika, dağıtılan bazı Kinder ürünlerini raflardan toplamaya başladı. Salmonella bakterisine rastlanması nedeniyle Avrupa'da bazı ülkelerde bir süre önce Kinder marka ürünler toplatılmaya başlandı.

Soruşturma ve ürünlerin toplatılma süreci devam ederken en çok sorulanlardan birisi de "Salmonella nedir?" oldu. Aydınlık Avrupa'nın sorularını yanıtlayan Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Dr. Burçak Gürbüz Salmonella bakterisinin tüm ayrıntılarını anlattı.

BULAŞICI HASTALIKLARA NEDEN OLUYOR

■ Salmonella nedir? Nasıl bulaşır?

Salmonella cinsi bakteriler gastroenterit ve tifonun da yer aldığı pek çok bulaşıcı hastalığa neden olur. Salmonella, dışkı ve ağız yoluyla bulaşır. Taşıyıcı kişilerin ya da hastaların dışkılarının bulaştığı sular ve gıdalar bu etken bakterinin yayılmasının birincil nedenidir. Bakteri vücuda girdikten sonra pek çok organa yayılabilir.

Salmonella bulunduran veya iyi dezenfekte edilmemiş içme ve kullanma sularının içilmesi ile veya kullanılması ile, Salmonella bulaşmış çiğ sebze ve meyvelerin, iyi pişirilememiş et, süt, süt ürünleri, yumurta, krema, dondurma, mayonez gibi besinlerin tüketilmesi ile insanlara bulaşabileceği gibi, pastörize edilmemiş meyve suları, süt ve peynirlerin tüketilmesi ile, insan ve hayvan dışkılarının kaynak sularına karışması ve bu suların kullanılması ile, bazı hayvanlarla özellikle evcil hayvanlarla ile temastan sonra hijyen kurallarına uyulmaması durumunda ve Salmonella barındıran hasta kümes hayvanları ile temastan sonra da bulaşabilir.

Dr. Burçak Gürbüz

İnsandan insana da bulaşma söz konusudur.

■ Belirtileri neler?

Salmonella bulaşmış gıda alımından sonra 6-72 saat (ortalama 24 saat) içinde bulantı, kusma, ateş, şiddetli karın ağrısı ve krampları ile bazen kan ve mukus içeren ishalin de görüldüğü belirtiler ortaya çıkar. Genellikle 5-7 gün içinde çoğu hasta antibiyotik tedavisine gerek duyulmadan. Bazı hastalarda ise ishal hastaneye yatış gerektirecek kadar ciddi boyuta ulaşabilir.

■ Tanısı nasıl koyuluyor?

Salmonella enfeksiyonlarında etkenin Salmonella olduğunu tespit etmek için, doğru zamanda ve enfeksiyon odağı olan organa göre en doğru bölgeden örnek alınması gereklidir.

ÇOCUKLAR DAHA RİSKLİ

■ Hastalığın etkileri nedir? Ölümcül bir sonuç doğurur mu?

Özellikle 5 yaşın altındaki çocukların, Salmonella'ya yakalanma olasılığı yetişkinlerden daha fazladır. Yaşlı bireyler ve bağışıklık sistemi zayıf kişilerin de enfekte olma olasılığı daha yüksektir. Uluslararası yolculuk (hijyen kurallarına uyulamadığı için), kanser tedavisi sırasında kullanılan bazı ilaçlar ve steroidler (bağışıklık sistemini zayıflattığı için), düşük mide asiti (antiasit ilaçlar nedeniyle), antibiyotik kullanımı, enflamatuar barsak hastalığı, AIDS, orak hücreli anemi gibi bazı hastalıklar da enfeksiyon riskini artırmaktadır.

Salmonella kaynaklı ishalin uzun sürdüğü durumlarda su ve elektrolit kaybı nedeniyle tedavi iyi yapılmazsa ölüm söz konusu olabilir. Ancak zamanında müdahale, doğru tedavi ve gerekli görüldüğü durumlarda tedaviye antibiyotik ilavesi ile ölümcül olmaktan çıkıyor.

■ Tedavi yöntemleri neler?

Salmonella gastroenteritli olgularda kaybedilen sıvı ve elektrolitlerin ağızdan ya da damar yoluyla hastaya geri verilmesi yeterlidir. Antibiyotik tedavisi hem taşıyıcılık oranını artırdığı için hem de antibiyotiklere direnç kazanan Salmonella oranının artmasına neden olabileceği için önerilmez.

Günümüzde antibiyotiklere karşı günden güne artan bakteri direnci, bakteriyel enfeksiyonların kontrol altına alınmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle Salmonella enfeksiyonlarının tedavisinde gerekli görüldüğü takdirde, etkene yönelik en uygun antibiyotik tespit edilerek hastalar tedavi edilmelidir.

HİJYEN VE GIDA GÜVENLİĞİ ÖNEMLİ

■ Salmonella enfeksiyonlarını önleyebilmek için ne yapılabilir?

Bunun için dışkı ve ağız yoluyla bulaşmanın önünü kesmek şarttır.

İçme ve kullanım sularının temiz olması, hijyen koşullarının üst düzeyde olması, kanalizasyonların içme ve kullanım sularına karışmasının önlenmesi, hayvan kesimi ve saklanması aşamalarında kirlenmenin önlenmesi, gıda üretim koşullarının iyileştirilmesi ve gıda güvenliğinin sağlanması çok önemlidir.

Gıda üreticilerinin "İyi Üretim Uygulamaları (GMP)" ve "ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi" standartlarına uygun üretim yapmaları gerekmektedir. Gıdaların, üretimden piyasaya sunulmasına kadar her aşamada mikrobiyolojik kalite kontrolleri yapılmalı, herhangi bir kontaminasyon durumunda kaynağı belirledikten sonra gereken tüm önlemler vakit kaybetmeden alınmalıdır. Yanı sıra gıda üreten firmalar ve fabrikalar yetkili birimlerce sık sık denetlenmelidir.

Su kaynaklarının kanalizasyonlar ile karışmaması için alt yapılar güçlendirilmelidir. Toplum enfeksiyon hastalıkları konusunda bilgilendirilmeli, özellikle hijyen kuralları hakkında eğitilmeli, gıdaları en doğru şekilde saklayabilmeleri ve tüketebilmeleri konusunda bilgilendirilmelidir.

Bunlara paralel olarak uluslararası gıda taşımacılığını düşündüğümüzde, kontamine gıdaların da bir ülkeden diğerine taşınmasının büyük tehlike oluşturacağı unutulmamalıdır. Bu konuda da önlemler alınmalıdır.

Ülkeler arası seyahatlerde de dikkatli olunmalıdır.

Son olarak kronik taşıyıcıların gıda sektöründe çalışmaması gerektiğini de vurgulayalım.

'ÖNLEMLER SALGININ YAYILMASINI ÖNLER'

■ Bu bir salgın hastalık mıdır? Dünyada artış gözlemleniyor mu?

Evet bu bir salgın hastalık ancak şu andaki bilgilerimize göre Avrupa'da sadece birkaç ülkede görülen bir Salmonella salgını söz konusu. Bu ülkelerde adı geçen firmanın ürünlerinin üretimi durduruluyor, ürünler toplatılıyor ve üretildikleri fabrikalar kapatılıyor. Gıda güvenliği sağlanıncaya kadar da bu fabrikalar açılamayacak. Alınan bu önlemler salgının diğer ülkelere yayılmasını önleyebilecek önlemler.

Adı geçen firma Türkiye tarafından ithal edilen ve satışa sunulan hiçbir ürünün bu durumdan etkilenmediğini bildirdi. Yanı sıra Tarım ve Orman Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü, bu ürünlerin ithalatında yüzde 100 Salmonella analizi yapılmasına karar verildiğini açıkladı. Şu ana kadar ülkemizde bu salgınla ilgili herhangi bir vaka tespiti edilmedi.

■ Kovid-19 sürecinde evde kalmamız ile bu tarz hastalıkların, bakterilerin çoğalmasını ilişkilendirebileceğimiz bir durum var mıdır?

Kovid-19 ile ilişkilendirebileceğimiz bir durum değil bu. Dünyada da ülkemizde de yıllardan beri pek çok salgın hastalık kendini gösteriyor. Bu salgınların çok çeşitli nedenleri var. Zaman zaman Salmonella salgınları da yaşanıyor. Kovid-19 nedeniyle evde kalmamız ile bu salgının ya da başka bakteriyel enfeksiyonların artışı arasında bir bağlantı kurmak yanlış olur.

Birsen Başar'a Yılın Tezi ödülü verildi

HOLLANDA'nın Breda kentinde doğup büyüyen Birsen Başar, "Otizmli çocuğu olan veliler streslerini nasıl azaltabilir ve nasıl güçlü kalabilir" konulu çalışmasıyla katıldığı Hollanda Otizm Derneği'nin (NVA) yarışmasında, "Yılın Tezi" ödülünü kazandı.

Breda kentinde belediyede memur olarak görev yapan, aynı zamanda üniversite öğrencisi Başar, 4 yıllık yüksekokulu 2 yılda tamamladı. Başar 8 yıldır da NVA'nın otizm elçiliğini yürütmekte. Uzun yıllardır otizm konusunda çalışmalara imza atan Başar, Hollanda ve Türkiye'de sayısız konferansa katıldı ve otizmle ilgili üç kitap yazdı. Çabalarından dolayı Hollandalı bir yönetmen tarafından hayatı belgesel filmine konu olan Başar, kazandığı ödülün kendisi için çok önemli olduğunu; bunu, emeğinin karşılığı olarak gördüğünü söyledi.

NVA'ya yaptığı araştırmayı gönderdikten 4-5 ay sonra yılın tezi seçildiği haberini alınca mutlu olduğunu belirten Başar, kendisi için önemli olanın yaptığı araştırmayı NVA'nın değerli bulması olduğunun altını çizerek; "Otizmli kişilerin ve ailelerin hiçbir zaman ümitlerini yitirmemeleri gerektiğine" dikkati çekti.

Gizemli hepatit virüsü Avrupa'ya yayıldı

AVRUPA Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezinin (ECDC) yaptığı açıklamada, İngiltere'deki hepatit vakaları Avrupa ülkelerinde de gözlemlendi. Danimarka, İrlanda, Hollanda ve İspanya'da bazı çocuklarda tespit edildiği bildirilse de bu ülkelerdeki hepatit vaka sayısı açıklanmadı. Öte yandan ABD'nin Alabama eyaletinde de 1-6 yaşındaki 9 çocukta, İngiltere'deki hepatit vakalarından birinde rastlanan ve üst solunum yolunu etkileyen adenovirüs görüldüğü kaydedildi.

Bu ülkelerdeki hepatit vakalarının sebebinin bilinmediği ve ECDC'nin, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) başta olmak üzere yerel ortaklarıyla söz konusu vakalardaki hepatit virüsünün kaynağını incelemeyi sürdürdüğü bilgisi paylaşıldı.

İNGİLTERE GENELİNDE VAKA SAYISI 74'E YÜKSELDİ

DSÖ 16 Nisan'daki yazılı açıklamasında, İngiltere'de 74 çocukta, sebebi belirlenemeyen hepatit virüsü tespit edildiğini duyurmuştu. 5 Nisan'da İskoçya'da 10 yaş altı 10 çocukta ağır hepatit hastalığı görüldüğü, 8 Nisan'da ise İngiltere genelinde hepatitli çocuk sayısının 74'e yükseldiği aktarılmıştı.

Virüsün tespit edildiği çocuklarda son bir aydır sarılık, ishal, kusma ve karın ağrısı gibi belirtilerin görüldüğü, bazı vakaların ise ağır karaciğer iltihabı geçirerek karaciğer nakliyle tedavi edildiği bildirilmişti. Vakalardan birinin hepatit taşıyan biri veya birkaç kişiyle temas nedeniyle oluştuğu, diğer vakaların virüsü nereden aldığının bilinmediği vurgulanmıştı.

AKILLARA KOVİD-19'U GETİRDİ

Kovid-19'un henüz adı konmadan önce "gizemli bir akciğer rahatsızlığı" olarak tanımlanması, hepatit hastalığının da yeni bir küresel salgın olma ihtimalini gündeme taşıdı. DSÖ, bazı hepatit vakalarında Kovid-19'un da tespit edildiğini, fakat hepatit vakalarının Kovid-19 ile bağlantısının netleşmesi için vakaların genetik nitelendirmeye gitmesi gerektiğini açıkladı.

10 binden fazla gönüllü NHS'de işe başladı

İNGİLTERE'de Kovid-19 aşılanma sürecinde yardımcı olan 10.000'den fazla gönüllü, Ulusal Sağlık Servisi'nde(NHS) kalıcı olarak işe başladı. NHS'de çalışması onaylayan 11.483 kişi arasında eski havayolu kabin ekibi üyeleri, spor salonu yöneticileri ve şefler yer aldı.

BBC'de yayınlanan bir habere göre; Tamryn Saby, 11 yıl bir havayolu şirketinde çalıştı, ancak Cambridge'deki aşı programında gönüllü olmaya ve izinli olduğu zaman terapi amaçlı bir radyograf olmak için çalışmaya karar verdi.

NHS İngiltere CEO'su Amanda Pritchard, "Tarihteki en başarılı NHS aşı programını sunmaya" yardım eden 11.000 kişinin sağlık hizmetinde kalmaya karar vermesinin harika olduğunu söyledi. Sağlık Bakanı Sajid Javid ise "memnun olduğunu" açıkladı.

Kalp krizi için tedavi geliştirildi

İNGİLTERE'de bilim insanları kalp krizi ve kalp durması gibi vakaların ardından kalpteki zarar gören hücreleri yenileme yöntemi buldu. Bu yöntemle milyonlarca kalp krizi vakasının engellenebileceği belirtildi. King's College London'da görevli bilim insanlarının araştırması sonucunda, zarar gören kalp hücrelerini onarmak için mRNA teknolojisinin kullanılabileceği açıklandı. Koronavirüs aşılarında da kullanılan mRNA'nın sağlıklı kalp hücreleri üretmek için de kullanılabileceği bulundu. The Times'ta yayımlanan araştırmada bilim insanları, tedavinin kalp krizi geçirenler için ilk tedavi yöntemi olacağını da vurguladı.

Baş araştırmacı Profesör Mauro Giacca, "Hepimiz kalbimizde belirli sayıda kas hücresiyle doğarız ve bunlar tam olarak da ömür boyu bizimle olan hücrelerdir. Kalp krizinden sonra kalbin kendini tamir etme kapasitesi yoktur. Amacımız, hayatta kalan hücreleri çoğalmaya ikna edebilecek bir tedavi bulmak. Hasarlı bir insan kalbini yenilemek birkaç yıl öncesine kadar bir hayaldi, ancak şimdi gerçek olabilir" ifadelerini kullandı.

Giacca, "Kalbe mikro RNA enjekte etmek, hayatta kalan kalp hücrelerine ulaşmak ve onların çoğalmasını sağlamak için Pfizer ve Moderna aşılarıyla tamamen aynı teknolojiyi kullanıyoruz. Yeni hücreler ölü hücrelerin yerini alacak ve yeni kas dokusuna sahip olacak." görüşünü aktardı.

Bilim insanları, kalpteki hücrelerin yenilenmesinin yanı sıra, kalp krizi sırasında hücrelerin ölmesini durdurmak için de bir tedavi üzerinde çalıştıklarını aktardı.

Kovid-19 kalbimizi de etkiliyor

WASHİNGTON Üniversitesi araştırmacıları, Kovid-19 hastalarının anormal kalp ritimleri, kalp kası iltihabı, kan pıhtıları ve kalp krizleri dahil olmak üzere birçok kardiyovasküler rahatsızlıktan muzdarip olma durumunun yüksek olduğunu tespit etti.

İngiliz gazetesi Daily Mail'in haberine göre, 150 binden fazla Amerikan ordusu gazisinin gözlemlendiği çalışma, Kovid-19 hastalarının kalp yetmezliğine yakalanma olasılığının yüzde 72 daha fazla olduğu gözlemlendi. Ayrıca felç geçirme olasılıklarının yüzde 52 daha fazla olduğu anlaşıldı. Endişe yaratan bir başka veri de koronavirüsün, 65 yaşın altında olup da obezite veya diyabet gibi başka kalp hastalığı risk faktörleri olmayan kişiler için bile riski artırdığının ortaya çıkması oldu.

Ulusal İstatistik Ofisi, ilk Kovid-19 enfeksiyonundan sonra bir yıl veya daha uzun süredir devam eden semptomlardan muzdarip yaklaşık 700.000 İngiliz olduğunu gösteriyor.